

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO II. — ŠTEV. 44.

NOVO MESTO, 1. NOVEMBRA 1951

ČETRTLETNA NAROCNINA 75 DIN

IZHAJA TEDENSKO

PRVI ZBOR REPUBLIŠKE ZVEZE KMETIJSKIH ZADRUG SLOVENIJE

KMETIJSKIM ZADRUGAM MORAMO POSVETITI VSO NAŠO SKRB

zato, ker so najspešnejše sredstvo za dvig naše kmetijske proizvodnje

Govor predsednika vlade LRS tovariša MIHE MARINKA

Predsednik vlade LRS Miha Marinko je imel na 1. rednem zboru Republiške zveze kmetijskih zadrug v Ljubljani dne 20. oktobra daljši govor, iz katerega objavljamo nekaj izvlečkov:

ZAKAJ MORAMO DVIIGNITI KMETIJSKO PROIZVODNJO?

»Kmetijskim zadrugam moramo posvetiti vso našo skrb zato, ker so najspešnejše sredstvo za dvig naše kmetijske proizvodnje.

Zakaj moramo dvigniti in povečati kmetijsko proizvodnjo? Prvič zato, ker je prehrana našega prebivalstva, zlasti nekmečkega, nezadostna, kar je glavna ovira za hitrejši dvig življenjskega standarda vsega našega ljudstva. Za dvig tega standarda pa je osnovni pogoj: hitrejša industrializacija naše dežele in mehanizacija vse naše proizvodnje ne le v industriji, gradbeništvu, marveč tudi v kmetijstvu. Standarda ne moremo dvigniti, če si moramo še od tega malega, kar proizvedemo, odtrgati od ust zato, da investiramo v kapitalno graditve naše industrije, če nismo v stanju povečati izvoza za hitrejšo in večjo nabavo industrijske opreme iz inozemstva in mehanizacije za vso našo proizvodnjo, torej tudi

za kmetijsko, da ne govorimo o tem, kako nam je povečan izvoz potreben tudi za nabavo cele vrste potrošnega blaga, kolonialnega blaga, ki ga naša zemlja ne more dati, in potrošnih predmetov industrijske proizvodnje, ki jih danes še ne moremo proizvajati.

Mi že danes izvažamo maksimum, kar zmora naša ekstraktivna in predelovalna industrija. Naši investicijski plani v industriji so čvrsto zasnovani na tem, da povečamo izvoz industrijske proizvodnje. Ali tu se preko realnih možnosti ne morejo ustvarjati čudeži. Nasprotno. Izvoz lesa se mora zmanjšati, ker izčrpa naše naravno bogastvo v lesu, zato se moramo tudi tu usmeriti k povečanju lesne predelovalne industrije in stremeti, da se uveljavimo na zunanjem trgu s finalnimi proizvodi naše lesne industrije, kar se nam po devizni vrednosti mnogo bolj izplača, kakor izvažati surov les ali proizvode naše žagarije.

KMETIJSKIH PRIDELKOV IZVAŽAMO DANES NEPRIMENO MANJ, KAKOR PA JIH JE IZVAŽALA STARA JUGOSLAVIJA

To pa ne zaradi tega, ker bi bila prej večja produktivnost v kmetijstvu kakor je danes, marveč na račun lastne potrošnje kmetijskih dobrin. V starem kapitalističnem sistemu sta lahko delavec in kmet neprimerno manj trošila kakor danes. Danes se je občutno povečalo število delavcev, torej kmetijsko neproduktivnih, razen tega pa kmetije povprečno več pridreže kmetijskih pridelkov za lastno potrošnjo. Te slednje ugotovitve pa ni treba vzeti kot očitke, ker ni naš namen zmanjšati življenjski standard našega kmeta na predvojno raven. Zato moramo odločno zavržati tista primitivna pojmovanja, ki menijo, da je kmetovalcu dovolj, če prehrani sam sebe, četudi s primitivnim, nerentabilnim obdelovanjem zemlje. Prav tako moramo zavržati tiste samozadovoljne sodbe slovenskega kmeta, ki menijo, da je njegova produktivnost na zadostni višini, da mu relativno višje intenzivnosti v obdelovanju zemlje ni treba povečati. Nedvomno drži, da v našem povprečju ni kaj očitati na marljivosti in tudi umnem kmetovanju ob današnjih razpoložljivih sredstvih, ob pretežno ročnem delu in drobni posesti večini naših kmetov,

četudi so močne špekulativne tendence, ki mnoge kmete zavajajo v zanemarjanje proizvodnje. Toda takšen način proizvodnje ne more biti zdrava osnova razvoja ekonomske in splošne blaginje.

MI SE MORAMO IZKOPATI IZ NAŠE ZAOSTALOSTI

Danes je težko govoriti o kakšnem pomembnem napredovanju kmetijske proizvodnje; kolikor je mestoma storjen napredek, opazamo drugod zanemarjanje, izvirajoče iz tržne špekulacije. Nedvomno je, da tudi naša prejšnja odkupna politika ni delovala stimulativno na razvijanje kmetijske proizvodnje. Ta način tudi ni bil naš cilj in naša želja, marveč je bil narekovan le kot izhod za silo, kot izbira manjšega zla, da se kolikor toliko zagotovi prehrana našega prebivalstva, katerega kmetijsko neproduktivni del je s tempom naše industrializacije in kapitalne graditve hitro naraščal.

Ce pa pogledamo naprej, se moramo zavedati: naša industrializacija bo nujno terjala, da se mora struktura našega prebivalstva nujno še spreminjati v smeri nadaljnjega zmanjševanja števila kmetijskega prebivalstva in povečanje kmetijsko neproduktivnega prebivalstva.

Mi se moramo izkoptati iz naše zaostalosti, da ob povečanju kmetijske proizvodnje tudi olajšamo delo v kmetijstvu. Splošna mehanizacija proizvodnje v industriji in kmetijstvu pomeni znižanje proizvodnih stroškov in splošno povečanje narodnega dohodka. V tem pa je tudi nastajanje bistvene materialne vsebine socializma. Razvoj industrializacije bo sila težaven, če že ne nemošč, brez dviga kmetijske proizvodnje, ta pa je spet odvisno od tempa razvoja industrije, ki edina mora dati tehniko, mehanizacijo in druga sredstva za izboljšanje in povečanje kmetijske proizvodnje.

STROJI TERJAJO UPORABO V ZADRUGNI OBLIKI

Ze današnja mala količina razpoložljivih kmetijskih strojev in mehanizacije nujno terja njihovo uporabo v zadrugni obliki, da bi se polno izkoristila, a polno izkoriščanje rentabilnosti mehanizacije je

Nadaljevanje na 2. strani

PRED LETOŠNJIM TEDNOM LJUDSKE TEHNIKE

»Brez tehnične izobrazbe si danes ne moremo zamisliti kulturnega človeka in naroda, posebno pa ne v ljudski državi, kjer je delo, ki je vedno v zvezi s tehniko, ponos in dolžnost vsakega pravega človeka socialistične družbe.« Besede predsednika Glavnega odbora Ljudske tehnike, tovariša Milka Goršiča, nam nadvse globoko pojasnjujejo pomen vsake leto se ponavljajočih Tednov tehnike. Živimo v času, ko zavzema tehnika nesluhen razvoj. Nikoli prej niso jugoslovanski narodi v tako silovitem zaletu ustvarjali trdnih temeljev svojega gospodarstva in neodvisnosti. Premagujemo mnoge težave, obdani od izzivalcev na mejah informbirojevskih držav, a hkrati vedno bolj spoštovani in priljubljeni od vseh naprednih množic sveta, ki upravičeno gledajo v Titovi Jugoslaviji enega najzvestejših in najmočnejših iskrenih pobornikov za svetovni mir. Naloga, ki so pred nami, pa lahko uspeš-

no izpolnjujemo le takrat, če do podrobnosti obvladamo stroje in orodja, s katerimi ustvarjamo jutrišnji boljši dan.

Petro je področje dejavnosti organizacij Ljudske tehnike. Kdo izmed mladih, pa tudi starejših ljudi si ne želi naučiti se upravljati z avtomobilom, motorjem, traktorjem, morda celo letalom, s stroji najrazličnejših vrst in namenov, ki nam vsak dan služijo? Pa radioamaterstvo, kmetijsko-tehnični klubi, avtomobilizem, letalstvo z jadranci, pa tehnika v industriji, gradbeništvu, rudarstvu, kmetijstvu, lokalnih podjetij in tako dalje in naprej? Kamor koli se ozreš, naletiš v današnjem svetu na tehniko. Ni prave kulture brez tehnike, ki ima edini namen: služiti človeku in mu olajšati delo, mu dati čas, da se bo lahko izraževal in užival tudi kulturne dobrine.

Od 4. do 10. novembra bo letošnji Teden tehnike. Prikaže naj ljudem po-

Maršal Tito ob Dnevu Združenih narodov

Na prošnjo uredništva »Borbe« je dal predsednik vlade FLRJ maršal Tito v zvezi z Dnevom Združenih narodov tole izjavo:

»Letošnja proslava Dneva Združenih narodov je v času, ko se poleg že obstoječih nerešenih mednarodnih problemov postavljajo novi in novi resni problemi, ki še bolj poslabšujejo tako in tako težko mednarodno situacijo. Vse to kaže, da vsa dosežanja prizadevanja OZN niso mogla odstraniti poglavitnih vzrokov mednarodne napetosti in uresničiti takšno vsestransko in iskreno sodelovanje na svetu, kakršno je kot namen organizacije zapisano v Ustanovni listini.

Moje globoko prepričanje je, da dosežani neuspehi Združenih narodov ne bi smeli biti vzrok, da bi oslabele zaupanje v to mednarodno organizacijo, kajti če bi se to zares zgodilo, tedaj bi bil ogrožen tudi obstoj Združenih narodov, kar bi utegnilo imeti usodne posledice za človeštvo.

Današnji položaj pa še bolj terja potrebo, da se Združeni narodi obdržijo, okrepe in razširijo kot splošna svetovna organizacija. Se več, ni dvoma, da

je navzlic neuspehu, da bi do sedaj uresničila popolno sodelovanje med narodi, Organizacija Združenih narodov mnogo pripomogla, da ni prišlo še do hujših dogodkov v zvezi s spori, ki ogrožajo mir. Lani sem povedal, da lahko samo popolno in enakopravno sodelovanje vseh članov Združenih narodov glede vseh vprašanj okrepi in ohrani to organizacijo, da izvede svoje poslanstvo. Mislim, da to velja še bolj danes, ko se v vrsto osnovnih mednarodnih problemov čedalje bolj postavlja vprašanje nacionalnega razvoja številnih narodov, ki v nedavni preteklosti niso imeli popolne neodvisnosti. To vprašanje z vso resnostjo postavlja pred Združene narode organiziranje širokega mednarodnega sodelovanja v smeri uresničitve težajev teh narodov in izkazovanja gospodarske in tehnične pomoči nezadostno razvitim državam na sploh.

Na tem torišču, kakor tudi na uresničitvi načel Ustanovne listine Združenih narodov na splošno, a predvsem pri vseh prizadevanjih za krepitev mira in mednarodnega sodelovanja, bo vlada FLRJ kot doslej najaktivnejše sodelovala.

Zveza borcev bdi nad pridobitvami NOB

II. teren Novega mesta Izvolil dosedanj odbor organizacije ZB Članstvo protestira proti rovarstvu protiljudske duhovščine

Tako kot se je lotil dela devetčlanski odbor organizacije Zveze borcev II. terena v Novem mestu, bi morale delati vse organizacije v mestu in na vasi. Od julija 1951, ko je bil izvoljen sedanj odbor, se je število članstva povečalo za več kot 100%, tako da imajo že 216 članov. Urejena je kartoteka članstva, pobrana članarima in izdane legitimacije ter značke. Zdjaj pregledujejo teren, če je morda še kdo, ki ni član, a ima pogoje za sprejem v ZB. Pregledali bodo tudi vse podpore in ugotovili morebitne napake. Odbor posveča vso skrb partizanskim sirotam. Ko bo organizacija popolnoma urejena, bo to delo glavna skrb odbora.

25. oktobra zvečer je imela organizacija redni letni občni zbor. Udeležba je bila prav dobra. Na dnevnem redu so bile med drugim tudi volitve novega odbora. Navzoči člani pa so odločno izjavili, da so z delom dosedanjega odbora popolnoma zadovoljni in so soglasno izvolili dosedanj odbor, razen enega člana, ki so ga zamenjali zaradi nedelavnosti. Sklenili so, da bodo v mesecu de-

cembu imeli večjo prireditev, čisti dobiček pa bodo porabili deloma za spomenik padlim borcem v Novem mestu, deloma pa za podpore revnim partizanskim družinam. Med sklepi je tudi nadaljnje utrjevanje organizacije.

Odločen je bil tudi soglasni sklep, ki ga je sprejelo in podpisalo vseh 67 navzočih članov organizacije in ki je najboljše odgovor vsem poizkusom protiljudske duhovščine. Glasi se:

»Podpisani člani ZB II. terena v Novem mestu, zbrani na občnem zboru naše organizacije, zahtevamo v imenu 216 članov našega terena, v imenu spomina na naše najboljše tovariše in tovarišice, ki so med NOB žrtvovali za domovino, evobodo in socializem svoja življenja, in v imenu srečne bodočnosti našega mladega pokolenja, da ljudska oblast v našem okraju s pomočjo članov naše organizacije, s sodelovanjem vseh poštenih ljudi in z vsemi svojimi organi budno spremlja delo ostankov reakcije. V zadnjem času se množijo pojavi, da dvigajo razni reakcionarji svoje glave in govorijo, da se vracamo na »staro pot«. Med reakcionarji so razni protiljudski duhovniki, ki znova izkoriščajo vereka čustva preproste ljudstva. Ti duhovniki zahtevajo, da bi jim ljudska oblast dovolila poučevanje verouka na naših šolah. Zato prosimo, da OLO odločno prepove poučevanje verouka vsem tistim protiljudskim duhovnikom v okraju, ki na kakršnekoli način nasprotujejo socialistični graditvi naše domovine in ki nimajo za vzgojo otrok nobenih moralnih vrlin. OLO naj bi pregledal tudi vsa do sedaj izdana dovoljenja za poučevanje verouka in jih odvzel vsem takim duhovnikom, ki nimajo nobene pravice do vzgoje naših otrok.

Resolucijo, ki je bila navdušeno sprejeta, so poslali Okrajnemu ljudskemu odboru Novo mesto.

Bela krajina proslavlja 32. obletnico SKOJ

V vseh osnovnih šolah in gimnazijah Bele krajine so imeli v preteklih tednih predavanja o pomenu 32. obletnice ustanovitve Saveza komunistične mladine Jugoslavije. 28. oktobra so imeli na črnomalski gimnaziji zaključni del proslav s krajšim kulturnim programom in sprejemom 30 mladincev v mladinsko organizacijo.

O. K.

Izobraževalni tečajji in ljudske univerze na Kočevskem

Frontni odbori v kočevskem okraju razpravljajo te dni o organizaciji izobraževalnih tečajev v zimskem času. Po dosežanih predlogih predvidevajo v okraju 28 izobraževalnih tečajev v vseh večjih krajih, ljudske univerze pa bodo zaenkrat v Kočevju, Ribnici in Sodražici. K.

Ustanovitev Društva za olepšanje mesta Kočevje

Skraina in nujna potreba, dati mestu Kočevje lepše in kulturnejše zunanje lice, je privedla do ustanovitve novega društva. Po prvih esetankih iniciativnega odbora je bil dobro obiskan občni zbor, na katerem se je ustanovilo »Društvo za olepšanje mesta Kočevje«. Na občnem zboru je bilo opaziti veliko zanimanje za delo društva in pripravljenost navzočih za sodelovanje. Tovariši in tovarišice, izvoljeni v upravni odbor, so nam zagotovili, da bo društvo uspevalo; potrebno bo pa sodelovanje ostalega članstva kakor tudi vsega prebivalstva mesta.

Namen društva je razvijati in pospeševati množično udeleževanje pri urejanju in olepšanju mesta Kočevje, upoštevajoč pri tem osnovna načela narodnogospodarskega in socialno-političnega razvoja mesta. Društvo bo iniciativno in

dejansko podpiralo potom svojih članov mobilizacijo ljudskih množic mesta za ureditev in zgraditev olepševalnih objektov, naprav, nasadov in parkov mesta tako v gradbeno-tehničnem, turističnem in zdravstvenem pogledu. Nujna naloga društva bo tudi vzgoja prebivalcev mesta za čut čistoče in reda.

Dela bo dovolj, bo pa v korist skupnosti. Društvo bo dobrodošla vsaka moralna in materialna pomoč s strani organizacij, podjetij in vseh prebivalcev mesta. —ko.

V KOČEVSKEM OKRAJU MISLIJO NA SLOVENCE V TRSTU

Frontovci kočevskega okraja so podarili za zgraditev kulturnega doma Slovencev v Trstu 72.000 din. Zbiranje denarnih prispevkov se nadaljuje.

Gozdovi so naše veliko narodno bogastvo. Ali dovolj skrbimo zanjet?

Od tedna do tedna

S pičlim rezultatom je v preteklih dneh zmagala na volitvah v Angliji konservativna stranka, angleški kralj pa je poveril sestavo nove britanske vlade voditelju te stranke — Winstonu Churchill. Čeprav je volilo kandidata laburistične stranke nekaj nad 13.900.000 volilcev, Churchillovi pristaji pa so dobili 200.000 glasov manj, je zastarelo volilni način omogočil zmago konservativcem, ki so dobili v parlamentu 18 poslancev več. Zunanji svet posebno zanima, kakšna bo zunanja politika Churchilla, ki je že pred volitvami postavljaj zahtevo po »Angliji močne roke«. Zanimiv odgovor na to vprašanje je podal napredni angleški javni delavec in bivši laburistični poslanec Konni Zilliacus dopisniku Slovenskega poročevalca na kongresu za mir v Zagrebu, ko je med drugim dejal:

»... Večina delavcev je bila nezadovoljna že za laburistične vlade, vendar pa so se protestov vzdržali zaradi lojalnosti. Sedaj pa se bodo borili proti konservativni stranki in svojim delodajalcem in sledili laburističnim voditeljem, ki ne mislijo, da je oborožitev v tolikšni meri potrebna, da je treba breme pravično razdeliti, v zunanji politiki pa pokazati več neodvisnosti od ZDA. Konservativna vlada z večino 18 glasov bo preslaba, da bi se spuščala v politične pustolovščine, ki bi bile neprikljubljene, ali pa da bi se učinkovito borila proti delavskemu razredu. Obljubila je, da ne bo preklcala zakonov o nacionalizaciji rudarstva, transporta, četudi bo morda nekatere izmed njih reorganizirala. Denacionalizirala pa bo industrijo jekla in železa, s čimer bo pa zašla v težkoče, ki ji prav gotovo ne bodo všeč.

Konservativna vlada bo kot vsaka druga nova vlada nekaj tednov ali mesecev uživala medene tedne. Zato pa bodo pozneje njene težave toliko večje. Imela bo zelo burno in tudi zelo kratko življenje, ker bo laburistično gibanje pod vplivom delavstva razvilo bolj odločno zunanje in notranje politično stališče. Ne bo pa se spremenilo stališče Velike Britanije nasproti Jugoslaviji, ki uživa pri obeh strankah velike simpatije. Ker bi bil vsak napad na Jugoslavijo napadalnost mednarodnega značaja, bo Anglija storila za njeno obrambo vse, pa tudi stopila v splošno vojno. Anglija je odločena Jugoslaviji v okviru možnosti pomagati dograditi njeno gospodarstvo in ohraniti njeno samostojnost.

»Trdne vlade« Churchill seveda ni mogel postaviti že zaradi tega, ker ima za seboj le šibko večino v parlamentu. Laburisti so v predvolilni kampanji označili Churchilla kot »starega viktorijanca«, vnetega pobornika britanskega imperalizma, ki je sodeloval v vseh vojnah, ki jih je imela Anglija na prelomu med zadnjima stoletjima. Označevali so ga kot človeka, ki bi lahko izval novo vojno. Kako daleč bodo se gale »reformacije« novega angleškega predsednika vlade, kako daleč se bo spustil s »trdo roko« na Srednjem in Bližnjem vzhodu, v Perziji, v bitki za Sueški prekop, kakšno stališče bo zavzel do narodov dežel »Britanske skupnosti« itd. je seveda vnaprej težko ugotavljati. Gre »namreč za vprašanje, ali bo ostarelemu in tmoglavemu Churchillu uspelo zavreti — rekli bi — naravni proces zatona nekdanj mogočnega britanskega imperija, ali pa je hudo mušna zgodovina prav njemu namenila vlogo grobokopa« (dr. D. Savnik, Slov. poročevalac, 28. oktobra).

MEDNARODNI DEČJI FOND UČINKOVITA POMOČ OTROKOM VSEGA SVETA

Kdor je imel priložnost obiskovati letos v maju naše podeželske osnovne šole, se je moral čuditi dejstvu, da so bili šolarji skoraj brez izjeme vsi lepo rdečelčni in krepki, da jih je bilo veselje pogledati. Število bolehnih in zdravstveno šibkih otrok se je proti prejšnjim letom občutno znižalo. Poleg tega so se učenci dokaj radi in dobro učili; dokaz za to so kar primerni šolski uspehi. To je razumljivo. Kako naj bi zahtevali od učenca, ki prihaja v šolo iz oddaljene vasi največkrat brez izdatnega zajtrka, pozimi pa še prezebel in premočen, da bi zbrano sledil pouku? Če je pa otrok dobro hranjen, ima tudi več moči in volje za učenje, laže je zbran; misli se mu ne motijo okrog lačnega želodčka.

Da je bilo stanje po naših šolah tako zadovoljivo, se je treba predvsem zahvaliti izdatni pomoči Mednarodnega dečjega fonda, ki že nekaj let sem vzdržuje po naših šolah šolske mlečne kuhinje, v katerih so vsi količnik socialno ali zdravstveno ogroženi šolarji dnevno prejeli po ekodelico toplega mleka ali kave in dobršen kos kruha, premazanega z masčobo. Ta pomoč je krepko podprla prehrano naših otrok, da so se lahko pravilno telesno in duševno razvijali, zlasti v naših pasivnih krajih.

Znatel del pomoči šolskim mlečnim kuhinjam pa je prispevala tudi naša ljudska oblast še posebej izven mednarodne organizacije. Tako so samo izdatki za kruh, eladkor in kavnine nadomestke v novomeškem okraju v preteklem šolskem letu presegle 300.000 dinarjev. Te stroške je kril iz svojega proračuna Okrajni ljudski odbor Novo mesto, zavedajoč se pomena dobre prehrane šoloobvezne mladine.

Pa ne samo šoloobvezni otroci, tudi naši dojenčki in predšolski otroci so bili deležni podobne pomoči v prehrani. V ozkem okviru članka nam ni mogoče navajati vseh količin vitaminskih pripravkov, polnomastnega mleka in ribjega olja, ki so ga zaužili po zdravstvenih ustanovah in materinskih posvetovalnicah dojenčki. Ne moremo tudi navajati količin

sira, eladkorja, kakava in mleka, ki so jih v zadnjih letih prejeli odraslejši otroci v otroških vrtec, osnovnih šolah in internatih. Vendar pregledimo vsaj na kratko nekoliko zanimivejših številke.

V mesecu marcu letošnjega leta je Mednarodni dečji fond v novomeškem

fonda smo za to pomoč vse premalo hvaležni. Premalo mišlamo na to, da je pomoč prihajala k nam ravno ob času, ko smo imeli največje težave v prehrani in v našem socialističnem gospodarstvu sploh, najprej zaradi dobro poznane sovražne informbirojevske politike, potem

Kdo bi ne bil vesel takih zdravih, mladih korenjakov? V življenju se gotovo ne bodo ustrašili nobenih težav.

okraju delil pomoč 37 ustanovam. Od tega je prejelo hrano 8 materinskih posvetovalnic, dva delilna centra AFZ, 2 okrajna delilna centra, 17 šolskih mlečnih kuhinj, 3 dijaški domovi in 5 drugih ustanov. V vseh teh ustanovah se je krepčalo z dodatno hrano okrog 330 dojenčkov, čez 700 otrok v predšolski dobi, čez 2250 šolskih otrok in dijakov, 150 nosečih žena in 100 doječih mater. Vsi ti koristniki so dobivali dodatke stalno v kratkih razdobjih, učenci pa redno vsak dan. Prav ta redna pomoč je privedla do tako prepričljivih uspehov.

Organizaciji Mednarodnega dečjega

pa še zaradi dolgotrajne suše. Poudariti je treba, da Mednarodni dečji fond te pomoči ni pošiljal kot brezplačni dar. Sredstva za prehrano, ki smo jo dobivali, so zbirale in še zbirajo vse države — članice tega fonda, Jugoslavija je prav tako izpolnila in še izpolnjuje svoje obveznosti do Mednarodnega dečjega fonda in izdatno prispeva kljub slabšim možnostim denarnih sredstev, iz katerih nabavljajo organizacija hrano za potrebno pomoč vsem potrebnim otrokom v svetu.

Takih držav, ki so pomoči za otroke potrebne, je še mnogo in marsikje so potrebe mnogo bolj pereče kakor pri nas. Zato bomo lahko razumeli, da bo v bodoče pomoč Mednarodnega dečjega fonda naši državi precej manjša kakor je bila doslej. Toda dosedanja uspešna praksa dopolnilnega prehranjevanja, predvsem šolske mladine, narekuje, da je treba s šolskimi kuhinjami nadaljevati, čeprav ne bo več direktna pomoči od Mednarodnega dečjega fonda v večjem obsegu. Treba je poiskati domače vire in sredstva, da bomo našim otrokom v šoli lahko nudili tudi v bodoče priljubljeno ekodelico mleka. Glavni odbor Rdečega križa Slovenije je prav zato pokrenil posebne zbiralne akcije po vsej republiki, katerih namen je zbiranje finančnih sredstev za šolske kuhinje, del nabranega pa bomo prispevali za pomoč socialno ogroženim otrokom drugih držav. Ta zbiralna akcija naj bi ne šla mimo nas neopažena, kajti s prispevki skrbimo za naše lastne otroke, za naš naraščaj, katerega smo dolžni vzgojiti v telesno močne in duševno razvite državljane.

Ce bomo s tega stališča gledali na pripravljajočo se zbirko, nam ne bo težko pritrjati si ekromen prispevek. Podpiranje Mednarodnega dečjega fonda naj nam bo važna, a ne težka dolžnost! L. M.

Razpored prostovoljnega dela kolektivov v Novem mestu

- 3. novembra: VTP, MLO, Gozdno gospodarstvo
- 5., 6., 7. novembra: Mestna podjetja po posebnem razporedu, poverjenstvo za komunale zadeve pri MLO.
- 8. novembra: Uprava Narodne milice, poverjenstvo za notranje zadeve, množične in ostale organizacije.
- 9. novembra: Privatni obrtniki, Odkupno podjetje, Cegrad, »Krkas«.
- 10. novembra: Tovarniška Igrač.
- 12. novembra: Kremen, Okrajni odbor ZVT, Zito-fond.

Čimveč pridnih rok, tem prej bo mesto dobilo lepšo podobo!

Odkup belih žit v Beli krajini tik pred zaključkom

Do 23. oktobra so v okraju Črnomelj odkupili 95 odstotkov po planu predvidenih količin belih žit. Največje zaoznanke imajo še v krajevem ljudskem odboru Suhor.

Skrbimo za pogodovanje

in spoštujemo predpise o sečnji

Pisali smo že v našem listu, da je spomladansko pogodovanje v novomeškem okraju prav lepo uspelo. Blizu 120 tisoč sadik je bilo posajenih na površini 45 hektarov. Večji del tega je pod nadzorstvom gozdarjev in učiteljskega posadila šolska mladina, precej pa so posadili tudi kmetje sami. Razveseljivo je, da se je več kot 75% vseh spomladanih posajenih sadik lepo prijelo, kar je zasluga skrbnega dela pri saditvi, pa tudi obilica padavin v letošnjem letu ima za to nekaj zasluga. Na nekaterih parcelah, kjer so gozdni posestniki sami pogodovali, je odetotek rastočih dreves še večji.

Zdaj pa je čas za jesensko pogodovanje. Okrajni načrt predvideva za jesensko pogodovanje 30 hektarov gozda. Za to površino imajo pripravljenih 62.000 sadik in okrog 800 kg semena jelke, smreke, javora, črnege in belega gabra ter domačega kostanja. Ta načrt bo mogoče izpolniti le, če se bodo gozdni posestniki sami pravočasno pobrižali za pogodovanje.

Posebno priporočljivo je, da se vsak kmetovalec zaima za sajenje domačega kostanja, ki uspeva po vsem okraju razen v Suhu krajini. Kostanjev les je dragocen, pa tudi sad je zelo okusen. Strokovnjaki so s poskusi ugotovili, da je najboljši čas za sajenje kostanja v jeseni, in sicer na ta način, da z železnim drogom napravimo v zemljo luknjo, globoko do 50 cm. V to luknjo nasujemo do višine 12 cm pod rušo drobne prhljice, na to položimo sad, ki ga nato zasipamo z zemljo. Na tak način posajen kostanj je najbolj varen pred mišmi. Tudi za sajenje orehov je tak način najbolj priporočljiv. Saditi pa je treba dokaj gosto, saj se pozneje sadike lahko presadijo. Kostanjevi nasadi se zelo dobro obnesejo zlasti ob železniki progi, kjer se radi pojavijo gozdni požari. Kostanjev listje se namreč na tleh zlepi in dosti bolj zadržuje vlago kakor listje drugih listavcev.

V kraške terene sta veliko bolj priporočljiva bor in duglazija namesto jelke in smreke. Dočim jelka in smreka dobro raste le v zatišju pod dolinčani, pa posebno bor raste na vsakem še tako izpostavljenem peščenem svetu. Ko pa se enkrat razraste borov gozd, so dani pogoji za rast tudi drugega drevja.

Seveda pa je veliko premalo, če skrbimo samo za pogodovanje, že obstoječe gozdove pa puščamo v nemar in delamo z njimi dostikrat kot svinja z mehom. Mnogo gozdov nam je za dolgo dobo let

uničil nenasitni okupator s svojim zločinskih ropanjem, pa tudi sami smo dostikrat šli preko predpisov o čuvanju in varstvu gozdov. Če samo pomislimo, koliko so nam dali gozdovi pri obnovi požgane domovine in kolik je njih delež pri industrializaciji in elektrifikaciji države, da ne govorimo o drugih koristih, ki jih ima vse naše gospodarstvo od gozdov — potem moramo priznati, da je treba gozdnemu redu in pravilnemu izkoriščanju posvečati mnogo več pažnje.

Po uredbi o sečnji lesa v gozdu je vsak gozdni posestnik dolžan pred sečnjo obvestiti okrajnega gozdarja, da mu odkaže drevesa, katera bo lahko posekal. Brez odkaza okrajnega gozdarja je sečnja lesa v gozdu pod kaznijo prepovedana. To uredba gozdni posestniki in tudi kmetijske zadruge odnose lesni manipulanti kmetijskih zadrug zelo malo spoštujejo. Po navadi vložijo koristnik lesa prošnjo za sečnjo in gre takoj sekat, še preden dobi rešitev. Skoda, ki zaradi tega nastaja v gozdu, je velika in bo treba v bodoče kontrolno v gozdu zaostri. Kako malo odgovornosti čutijo nekateri do gozda, ki je pravzaprav skupna last, kaže primer Franca Zamide iz Uršnih sel, ki je svoj mladi gozd posekal na golo brez vsakršnega dovoljenja poverjenstva za gozdarstvo.

Priznati je treba, da slaba strokovna usposobljenost okrajnih logarjev ni bila v prid pravilnemu izkoriščanju in čuvanju gozdov. Da se temu odpomore, je okrajno poverjenstvo za gozdarstvo letos v juniju organiziralo desetdnevni tečaj za vse logarje in člane gozdne milice. Tečaj, ki je obsegal teoretično in praktično delo v gozdu od zbiranja semen pa do sečnje, je prav dobro uspel. Na tečaju so predavali okrajni poverjenik za gozdarstvo Lojze Furer, okrajni gozdar Stefan Podlessek in ing. Franjo Suštar iz ministrstva za gozdarstvo.

Gozdovi so naše veliko bogastvo, zato moramo pogodovanju in pravilnemu izkoriščanju posvečati kar največ pažnje. Ne sme se več dogajati, da se cele parcele sekajo na golo in les samo delno izkoristi, kot je bilo to več primerov v Suhu krajini, ker je to neprecenljiva škoda za vse naše gospodarstvo.

Pri jesenskem pogodovanju imejmo pred očmi resnično bogastvo našega »zelenega zlata«, ki predstavlja neprecenljiv zaklad našega vseljidskega premoženja. P. R.

**HIGIJENSKI KOTIČKI
IMAJO VELIK VPLIV NA
ZDRAVSTVENO VZGOJO MLADINE**

Prvi zbor Republiške zveze kmetijskih zadrug Slovenije

(Nadaljevanje s 1. strani)

mogoče samo na večjih agrarnih kompleksih, kar se tako razume samo po sebi. Toda mi danes ne postavljamo pred vas pogoja: združujte svoja posestva v zadruge, potem vam bomo pa dali mehanizacijo, marveč postavljamo samo to, naj bodo stroji in glavne proizvodne naprave skupna združna last, da bi mogli biti kar najbolj racionalno izkoriščeni. Prav tako naj bi splošne kmetijske zadruge razvijale svojo gospodarsko podjetnost v agrotehničnih ukrepih za izboljšanje kmetijske proizvodnje in posameznih njenih panogah, v močnejši specializaciji na področju živinoreje, mlekarstva, sadjarstva in podobno, posebej pa bi podprla potrebo združnih investicij za intenzivno obnovo sadovnjakov in vinogradov ter prav posebno intenzivnejše povrtništvo, da o notranjem kreditiranju iz združnih hranilnih vlog in trgovinski izmenjavi kmetijskih in industrijskih proizvodov niti ne govorim.

MI SE NA NOBEN NAČIN NE SMEMO ZADOLVOLJEVATI Z DOSEŽENIM POVPREČJEM

intenzivnosti kmetijske proizvodnje in misliti, da kmetijske proizvodnje v Sloveniji ni moči povečati. Samo poglejmo napredne dežele. Nizozemska ima 21 odstotkov kmetijskega prebivalstva in slabo tretjino več agrarne zemlje kakor sama Slovenija, s katere pa se prehranjuje 10 milijonov prebivalcev. Podobno ima

Danska 24 odstotkov kmetijskega prebivalstva, prehranjuje pa vse ostalo prebivalstvo. Obe imata pa poleg tega velik izvoz agrarnih pridelkov. V Danski predstavljajo agrarni proizvodi dve tretjini vsega izvoza.

Navajam te primere, ker so zares impresivni — poučni, ker te dežele zares predstavljajo višek tega, ka se s smotrnim gospodarjenjem da dobiti iz zemlje. Za njimi je še ogromno drugih dežel, ki so pred nami. Jugoslavija pa je na splošno znana kot zaostala v rentabilnosti kmetijske proizvodnje. Sovjetskih kolhozov pa v nobenem pogledu ne moremo jemati za primer, ker je tam izrazito ekstenzivno obdelovanje zemlje, kjer je produktivnost poljedelstva kljub vsej mehanizaciji nizka in je sistem v kolhozih enak sistemu birokratsko centralističnega upravljanja v državni oblasti in gospodarstvu, kjer kmetovalci nimajo besede pri upravljanju, ne čutijo ne zemlje in proizvodnje kot svoje, ker so reducirani na navadne najemne delavce kakor v kapitalističnem gospodarstvu, kjer ni sence o kakem demokratičnem upravljanju po samih proizvajalcih.

Naši socialistični nameni so, da tudi v kmetijstvu gremo k napredku, dvigu produktivnosti dela — in s tem k blaginji delovnega človeka — z vzbujanjem zavesti samega kmetovalca, da gre na pot vzajemne pomoči v kmetovanju, na pot zavestnega sodelovanja v demokratičnem upravljanju kmetijskega gospodarstva.

MED OMAMO, PRIVIDI IN SMRTIO

Na vprašanje, kaj pozna človek najstrašnejšega in najskrivnostnejšega, bi smeli odgovoriti: strup! Da, strup je posebej skrivnostnega in strašnega; kaj nam lahko pove kemija o strupih? Vse? V resnici nam ne pove drugega, kakor da se posamezni strupi sestojijo v nekem določenem razmerju iz določenih prvov. Toda strupi ostanejo kljub vsemu skrivnostni ter strašni. Ne moremo še vedno dovolj dobro razumeti, zakaj najmočnejši strupi učinkujejo tako silno na človeka in živali ter ubijajo skoraj trenutno. Kako je mogoče, da lahko tako neizmerno majhna količina neke snovi ustavi mogočen življenjski proces?

TELO SE NE MORE BRANITI PROTI STRUPOM

Strupi se zdijo najstrašnejši povsem upravičeno. Človek preboli marsikatero, včasih izredno hudo rano. Živijo celo ljudje, ki so prestali rano srčne mišice. Neštetih ljudi so izgubili vse ude, pa so vendar ostali pri življenju. Še številnejši so ljudje, ki so prestali najhujše nalezljive bolezni. Človeško telo se nenehno bojuje z neštevilnimi škodljivimi bakterijami; pogosto se zelo dolgo upira najstrašnejši bolezni, ki med njimi jetika ni zadnja. S človeškim srcem se ne more primerjati niti najboljši stroj, saj deluje v tako različnih pogojih in celo v spremembi toplote skoraj do 100 stopinj C;

DRAMATICNA BOTANIKA...

V Mehiki je izšla knjiga nekega profesorja (V. A. Reko) pod naslovom »Magični strupi«. Piseo je s to knjigo dokazal, da ni na svetu nič bolj fantastičnega kakor sama — čista, protokolirana in z lekarniško tehniko kontrolirana — resnica. V določenih primerih je botanika bolj dramatična kakor karkoli poznamo v literaturi. Razprave o opojnih strupih so deležne še vedno usode nekdanjih publikacij o veneričnih boleznih: moramo svarljivo naglašati, da neznanje sicer ni greh, da pa ne obvaruje človeka pred paralizo. — Citatelju ne bo škodovalo, če se seznanj s nekoliko s skrivnostni »magični« strupov; ni nevarnosti, da bi ga začelo mikati preizkušanje nevarnih mami. Da bi vendar koga ne zastopala pamet in bi se ne skušal omamljati s silno nevarnimi rastlinami, so navedena le

imena rastlin v jeziku domačinov, ne pa botanična, in sicer imena iz krajev, kjer alkohol, ki se nam zdi neškodljiv, igra enako vlogo kakor pri nas nenavadna mamila, ker jih nismo vajeni. Ne pozabimo, da je Evropec odporen le proti alkoholu!

»OPOJNOST BOGOV«

Tako imenujejo pesniško rastlino peyotl. Pravijo ji tudi »klicar prividov«. Domačini zvečijo to mamilo, ki je silno grenko. Kdor prvič vzame v usta mamilo, ne more razumeti, kako je moglo priti komu na misel, da bi iskal v tej grenkobi opojnost. Učinek se kmalu pokaže, a ni nič prijeten: začne te tiščati v glavi, vrtil se ti in postane ti slabo. Postaneš utrujen, nejevoljen. Čez dve uri po uživanju peyotla je treba leči. Na mah te prevzame omama. Vse okrog tebe postane vabljivejšo, radostnejše in jasno kakor ob krasnem poletnem jutru. Barve postanejo čudovito čiste in sijajne, zrak je kristalno čist, predmeti neverjetno plastični. Če zapreš oči, »zagledaš« barvne tokove, slapove in vodomete briljantov, vrteča se ognjena koleša. Slišiš tako nebeško godbo, kakršna je mogoča le v sanjah. Omamljen vidi tudi osebe, ki jih priključo domišljija v

blaženosti. Prividi se počasi razblinjajo in omamljenec zaspi. Zbudi se povsem zdrav.

TODA EVROPEC...

Tako učinkuje peyotl na domačine. Domačin si kupi vstopnico v raj z dvema urama morske bolezni. Evropec pa... Reko je navedel v svoji knjigi opis »opojnosti« pri Evropcu, ki se je podvrjel poskusu. Izobražen mlad možič je povzjel vprico zdravnika, lekarnarja in svojih prijateljev obrok peyotla. Naslednji dan je narekoval opis svojega videanja: »Le s težavo sem odpiral oči. Brž ko sem jih zaprl, so začeli sršeti okrog mene v kaskadah pisane dragotine. Bile so neverjetno jasne in sijajne. Okrog pa je vladala veličastna tišina. Ležal sem neibno. Nenadno se je začelo nekaj dvigati pred menoj in začutili sem na očeh nekaj dva hladna in vlažna prsta. Bila sta ledeno hladna. Kaj je to? Naglo sem prestrašen vstal. Strmel sem v temo. Bila je temna noč. Stenska ura je besno matila, nenadno pa se je ustavila — brez vzroka. Potem sem zaslišal tiketanje žepne ure. Naključje? Vtem sem začutil leden prepih, kakor da je šel kdo nevidno mimo mene. »Kdo je?« Postava je molčala. Pač pa se je

nekaj znanilo ob vnožju počivalnika in zopet izginilo, kakor da je za trenutek posvetila luna. Zaprl sem oči, vendar sem videl moža, oblečenega v orientalsko nošo, rjavega, ostro oblikovanega obraza, suhega in koščnega. Ob rokah je imel, kakor se je zdelo, dve veliki kovinsko modri krili. Pojav je osvetljevala ostra svetloba.

»Za vraga, kdo si?«
»Ne boj se, je odgovoril neznanec.«
»Kako ste prišli sem? Kdo ste? Pojdite!«

»Smrt sem,« je dejala prikazen nežno in kakor da se opravičuje.
»Nehote sem se pograbil za glavo. Ali blaznim? sem se vprašal. Skozi priprta vrata je pronicala v sobo močna, slepeča svetloba. Zaslišal sem ropotanje s stoli. Družba v sosedni sobi se je začela razhajati in vsak je šel prej popil kozarec piva. Zunaj so vozili mimo avtomobili in natančno sem razlikoval štiri motorje. Torej ne spim in se mi ne sanja. Vendar prikazen ni izginila. Pograbil sem kozarec, ki je stal na nočni omari in ga vrzel v prikazen. Kozarec je padel v brezno, kajti nisem slišal zvenetka črepinj.
»Krcvilo sem si zatiskal oči, prikazen pa sem vendar videl. Sree mi je besno utripalo, kakor da je hotelo pred obličjem smrti dohiteti vnaprej cela leta. Strašno, smrt!
Prikazen je začela zopet govoriti. Govorila je s prijateljskim glasom. »Prijatelj, pomiri se! Saj nisi prvi, ki sem

IZPRED SODIŠČA

OBJAVE

S POKVARJENIMI MAKARONI SI JE ZASLUŽILA KAZEN

Pecca Dragan, kuharica v menzi učencev in trgovini v Novem mestu, je letos 13. septembra zakuhala juho s pokvarjenimi makaroni, zaradi česar se je morala zagovarjati pred sodiščem. Plešnivi in črvi makaroni bi lahko povzročili zastrupljenje abonentov. Zagovarjala se je, da je makarone pred kuho oprala, toda v temni veži ni mogla opaziti, da so neužitni. Sodišče jo je navzlic temu spoznalo za krivo, kajti makarone, ki so že dalje časa etali v eklatu, bi bila morala pred uporabo dati v preiskavo v živilski laboratorij, kakor je to predpisano za vsa količaja sumljiva živila. Obsojena je bila na 500 din denarne kazni in 100 dinarjev povprečnine.

ZARADI DEŽNIKA BO SEDELE MESECI DNI

Janez Gorenc, cigán brez stalnega bivališča, je nekega popoldneva letos vedril pod kozolecem nad Gotno vasjo. Tja se je zatekla tudi Kozoglavova punčka s Sv. Jošta, ko se je vračala iz mesta. Čeprav je imela pri sebi dežnik, ki si ga je prej izposodila v Gotni vasi pri znanih, je hotela počakati sestrico, da bi skupaj nadaljevali pot. Ker se je med tem zvedrilo, se je cigán ponudil, da bo on nesel dežnik nazaj. Po daljšem prigovarjanju mu ga je dekletce res izročilo, toda Gorenc ga ni nesel nazaj lastniku v Gotno vas, pač pa ga je njegova neporočena žena zastavila v Smihelu za 300 din, čeprav je bil vreden 1800 din.

Pred okrajnim sodiščem, kamor je bil pripeljan iz zapora, je cigán Janez odkrito priznal očitno goljufijo, izgovarjal pa se je, da je potreboval denar za slike za legitimacijo in si je na ta način hotel pomagati iz trenutne zadrege. Po njegovem zatrjevanju je imel namene dežnik vrniti lastniku, pa so ga prej prijeli organi LM.

Sodišče je Gorencu obsodilo za navedeno goljufijo na mesec dni zapora, s čimer se bo njegovo »goetovanje« v zaporu, kjer že prestaja eno kazen, podaljšalo še za mesec dni.

ZA 36 KUPONOV 3 MESECE ZAPORA

Bivši upravnik čevljarskega podjetja KLO Suhor, Mohor Alojz, je prijavil 20. septembra 1950 postajati LM v Metliki tatvino 36 kuponov za popravilo čevljev, ki jih pa v rešnici ni bilo. Zato tudi dejanje prijavljeno milici, ni bilo storjeno. Sam je kupone razdal privatnim kmetom, ki do tega niso bili upravičeni. Tudi ni vodil blaginjske knjige in kartoteke materiala od 28. septembra 1950 dalje in s tem oškodoval podjetje KLO za 89.838 dinarjev. Obsojen je bil na plačilo stroškov kazenskega postopka, povračilo stroškov KLO Suhor 14.500 din in na tri mesece zapora.

IZKORIŠČEVALSKA POSTREŽNICA

To se je zgodilo v Beli krajini. Resnici na ljubo pa bodi povedano, da takšni, kakršna je izkoriščevalska postrežnica, o kateri pišemo to zgodbo, le niso vsi Belokranjci, ki po pravici še vedno slove po svoji postrežljivosti, gostoljubnosti in dobrotnosti.

V neki vasi ob Kolpi je čola. V tej čoli učitelj in učiteljica, ki nimata ničesar drugega razen skromnega pohištva v žolškem stanovanju Nimata niti niti niti žive, nimata lastnih otrok, še kokiši ne.

Dolenjci!

Naročite DOLENJSKI LIST sinovom, znancem in sorodnikom, ki služijo vojaški rok v Jugoslovanski armadi! Hvaležni vam bodo za pozornost in novice iz domačih krajev!

Naročajte na DOLENJSKI LIST svojce, znance in prijatelje, ki živijo v raznih krajih Jugoslavije!

Razveselite z vestmi iz stare domovine Dolenjce izselence v Ameriki in drugih delih sveta! Naročite jim DOLENJSKI LIST, ki jih bo obveščal o domačih dogodkih, jim prinašal partizanske spomine, novice in jih seznanjal z našim življenjem!

Poslijte nam naslove svojcev, partizanskih oficirjev in tovarišev, ki delajo v raznih krajih Jugoslavije v državni ali politični službi, da jim pošljemo DOLENJSKI LIST na ogled!

ga obiskala, in ne zadnji. Vsi se morajo sprizniti s tem. Njegov glas je zvenel mirno, pomirjevalno, prijetno. Tako govorijo stari zdravniki z otroci. Zabel sem se otresati strahu. Odprl sem oči in gledal smrti v lice. To je bil približno trideset let star mož, prikupne znanosti. Nenadno sem sprevdel, da je bil podoben meni, kakršen sem bil, ko mi je bilo trideset let namreč moji sliki v ogledalu. Na čelu na levi je imel brazgotino, po rani, ki jo je zasekala sabla, brazgotino, ki jo imam na desni.

Smrt!

Prokleta sleparija — sem si dopovedoval — saj kaj takšnega ni mogoče na svetu! To je le privid! Poleg v so sedni sobi so ljudje! Naj vrag vzame tega zavedal, sem zopet omahnil v prepad slepila. Pred menoj je stala smrt!

»Alj moram umreti?«

Ozrl se je name tako dobrotljivo, tako neskončno usmiljeno! Še zdaj vidim pred seboj morje pozabe, ki sem ga videl v njegovih očeh.

»Saj nisi smrt! Življenje si, ki se je prišlo poslavljati!« — Mož je strmel v prazno in molčal. Potem je dejal: »To je t. Pojdi!«

Nisem razumel, kam naj grem. Sploh nisem ni razumel, imel sem le edini občutek: strah.

»Zelo si močan,« sem dejal. Molčal je.

»Zakaj si obleden? Vselej sem si te zamišljal kot okostnjaka s koso in mrtvaško lobanjo.«

»Pojdi.«

»Toda... jaz...«

Ozrl se je name pronicljivo s črnimi, nevarno se lesketajočimi očmi in napravil gib, kakor da me hoče pograbiti z roko. V tistem trenutku sem začutil, da se je vse v meni krčilo. Noge sem imel v trenutku ledene, glavo težko. V notranjosti sem čutil, kakor da mi splahneva obisti. Na vrtu je cvrčal murn, na dvorišču je lajal pes, ker so odhajali lekarnarjevi gostje. Slj so čez vrt in potem, da bi si skrajšali pot, čez polje. Stari zdravnik se ga je malo nalezal; nekoli se je opotekal in nosil je hlevsko svetilko na čelu vrste ljudi. S čim sem vse to videl? Z očmi? Nemogoče! Ležal sem vznak negibno kakor hlod na postelji. Vse moje telo so bile oči. Videl sem tudi v svojo notranjost, videl, kako je delovalo srce. Čudno, grozno čudno. Pred menoj pa je stala nekaj prozornega, vendar otipljivega — smrt.

Nenadno se me je polastila blazno drzna misel: To bo trajalo tako dolgo, dokler se me ne bo dotaknil; potem šele pride konec. Kaj, ko bi ga prehitel? Ko bi bil hitrejši od smrti? Naglo sem posegel po njegovi roki. Dovolil je.

Njegove oči so vprašale: »Torej si že pripravljen, da pojdeš?«

Čutil sem, kako se je v meni uprlo vse življenje in kakor ognjeniški izbruh se je dvignil v meni upor: Boj je moja moje življenje, boj naj bo tudi moja smrt. Zlomi me, premaga me, toda mirno se ne prepustim ohrometi! Pobesnel

sem, oči mi je zalila kri. Skočil sem s postelje in se vrgel na prikazane. Tako daviš steklega psa, tako vržeš prsi v oči zveri, ki te je nenadno napadla neoboroženega, in tako grabiš v obupu po kačah, ki te uvijajo. Skočil sem na strušilo, ki se je postavilo med me in moj »jutric«, in besno sem mlatil okrog sebe, ne da bi vedel, po čem sem udaril. Zažvenketalo je steklo, slišal sem ropot padajočih stolov in mize, nakar sem ga pograbil.

Spoprijela sva se čez pleča tako tesno, da se mi je ustavlil dih, nakar sva padala spoprijeta. Končno se mi je posrečilo zajeti sapo in si oprostiti levico — pograbil sem ga za grlo. Hropel je in se dušil dvakratno, kajti nabral se je mojeh sil, ko mi je pošla sapa. Čim sem ga pa treščil s pestjo po ustih, mi je moral vrniti moč. Da, vračal mi jo je; začel se je razblinjati in zagledal sem, da mi je ostala v rokah njegova rjava, zlomljena roka, ki je imela okrog zapetja še zapetnico iz modrega, bleščečega, skoraj prozornega jekla. V grozi sem opazil, da je začel konec zapetnice izginjati v tleh in da se je nekdo vlekel za njo v podzemlju. Bilo je strašno ostudno. Izpustil sem roko in zaslišal, kako je žvenketalo, bobnelo in treščilo v kleti, nakar je vse izglinilo v zemlji kakor velik črv. Polastila se me je zaspasnost...

ZAKAJ OMAMLIENEC MORI?

Tako torej učinkuje pezod na Evropce. Ne verjamemo, da bi se Evropec vnel

Ker pa sta oba že priletna, si je učiteljica, ki je boleha in je težko izvrševala službene dolžnosti in opravljala gospodinske posle, zatekla postrežnico za pomoč v gospodinjstvu. Našla je 17-letno dekletko, ki ni znala ne kuhati ne likati. Kuhala in likala je učiteljica sama, postrežnica pa je zasedla za gospodinjstvo ter njenega moža enkrat in tretje tedni oprala perilo, sicer pa opravljala drobna dela v gospodinjstvu, ki jim je bila dolga; nanosila vode iz vodnjaka pred šolo, prinesla v kuhinjo drva iz drvarnice za šolo, pomivala kuhinjsko posodo, pometala kuhinjo in dve sobi — in konci!

Za to pomoč pri gospodinjstvu je učiteljica obljubila postrežnici, ki je imela pri njej tudi hrano in svojo lastno, popolnoma opremljeno sobico s posebnim vchodom, mesečno plačo 1800 din. Postrežnica je bila ob nastopu službe s temi pozoli zadovoljna, zlasti se, ker ji je učiteljica obljubila, da bo z dnem, ko se bo z novo uredbo o plačah nje sami povišala plača, izboljšala v istem razmerju plačo tudi postrežnici.

Postrežnica je nastopila službo 20. septembra, socialno čuteča učiteljica pa ji je 1. oktobra namesto 600 din, kolikor bi postrežnici pripadalo plače za 10 din v septembru, plačala 1200 din. Krajevni ljudski odbor je v začetku oktobra delil bone, pa je tudi omejenj postrežnici dal 250 industrijskih bonov in 205 prehranbenih bonov. Od teh 205 bonov je učiteljica dala postrežnici še 100 bonov, ker si je dekletko kupilo blago za perilo za 360 bonov. Ker so boni po 4 din, je prejela postrežnica samo v bonih 1440 din.

Preskrba drv za šole še vedno ni urejena

Naglo se bliža zima; že sedaj je hladno vreme, vendar še marsikatera šola ni preskrbljena s kurivom. Na Dolenjskem drv ne manjka, saj jih celo izvažamo vsak dan

ogromne množine. So da ljudje, ki nimajo lastnih drv ter so v skrbeh, kje jih bodo dobili. Kakor s privatniki, tako je tudi s šolami, ki jim mora drva oskrbeti krajevni ljudski odbor. Kjer imajo krajevni odbori v svojem območju posestnike bukovih gozdov in kjer odbori res življenjsko delajo, še nekako gre. Kjer pa tega ni, je preskrba drv resno vprašanje. Drva iz državnega sektorja so namenjena predvsem za mesto in državne ustanove, zato jih KLO ne oddajo. Lesni odseki pri kmetijskih zadrukah pa trdijo, da mora drva za šole oskrbeti KLO, toda kje naj jih dobi, če jih v območju KLO sploh ni?

Tako teče čas naprej, mraz pritiska, učenci in učiteljstvo v šolskih sobah zmruzujejo. Ko pa bo pritisnil še hujski mraz in če se ne bo drv, bodo morali pouk prekiniti, ker učiteljstvo ne more tvegati, da se otroci v šoli prehlade.

Tudi plačilo drv je pereče vprašanje. Proračuni za šole so tako nizki, da šole težko krijejo vse potrebe za šola, kar precej ovira tudi učni uspeh pri mladini. Za drva skoraj vedno manjka denarja.

Šola je v socialistični državi važna in prekoristna ustanova, zato mora biti tudi z vsem potrebnim preskrbljena. Denar, ki ga dobi šolstvo, je naložen najbolj donosno, kar je treba vedno upoštevati. D. G.

»še več takih tečajev!« pravijo v črnomlju

V Črnomlju so pretekli teden uspešno zaključili enomesečni tečaj uslužbencev krajevnih ljudskih odborov in podjetij KLO ter OLO. Na tečaju so se udeleženci izpopolnili v administrativni stroki in nekaterih šolskih predmetih. Vsak dan so imeli po osem ur predavanj, poleg tega pa so nameščenci med tečajem opravljali tudi delo v svojih ustanovah in podjetjih. Tečajniki so bili s predavanji zelo zadovoljni, pokazali pa so tudi vzorno mero prizadevanja, da bi razširili svoje znanje in s tem več koristili KLO in podjetjem.

Kino

Kino Novo mesto predvaja:

Od 2. do 6. novembra; ameriški film »Tisoč in ena noč«. Predfilm: Oton Zupančič.

Od 7. do 8. novembra; ameriški film: »Sedmi križ. Predfilm: Filmske novice št. 37.

Od 9. do 12. novembra; francoski film »Brata Bouquiquants. Predfilm: Tikveš.

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE V SEMIČU

V Semiču bodo 4. novembra odkrili spominsko ploščo na stari klo, kjer so bili leta 1944 tečaj za voditelje Zveze komunistične mladine Jugoslavije. Ob tej priliki bo priredila tamkajšnja mladina krajšo proslavo s kulturnim programom, pri katerem bo sodelovala črnomaljska godba. Popoldne bo v Semiču zabavna prireditev s šaljivimi prizori.

Oglas

VEČJE ŠTEVILU DOBRIH ČEVJARSKIH POMOČNIKOV sprejme takoj Industrija čevljev MLO Novo mesto. Plača po uredbi. — Stanovanje za samec bi se po dogovoru eventualno dobilo tudi pri podjetju.

KUPIM MANJSI MLIN ali pa ga vzamem kjer koli v našem za več let. Prevzamem tudi morebitne užitkarje. Ponudbe na naslov: Uprava »Dolenjskega lista«, Novo mesto, pod »Mlin«.

Ko je postrežnica zašla (v delovnem času) učiteljice opate, je dobila za to delo nagrado 100 din. In ker je vestna gospodinja svojo postrežnico tudi takoj prijavila za socialno zavarovanje, je prejela naloz za plačilo 344 din zavarovalnice.

Vse to pa pobožnim ženicam ni bilo všeč in so dekletko ter njeno mater hujšale, naj pustijo službo pri učiteljici, češ da je niti k maši ne bo pustila. To pač zato, ker niti učiteljica niti njen mož ne hodita k maši. Mimogrede: niti učiteljica niti njen mož dekletko nista brnila v cerkev in je šla vsako nedeljo k maši, ker sta smatrala, da ji njene osebne svobode ne smeta krutiti.

15. oktobra pa je postrežnica dejala: »Če mi ne boste 1. novembra plačali namesto 1800 din celih 2600, bom zapustila službo.« Učiteljica je računala in računala in ko je sprevidel, da njeni dohodki takšnim pretiranim zahtevkom ne morejo služiti, je postrežnici plačala za polovico meseca oktobra dogovorjeno plačo 900 din in dekletko odslovila.

Ce izračunate izdatke, ki jih je učiteljica plačala za postrežnico za njeno 25-dnevno delo, katerega je lahko opravljala v svilenih nogavicah, boste dobili skupno vsoto 2384 din. Pristojite zraven še izdatki za hrano in stanovanje in razmišljajte, kdo je boljše odrezal: učiteljica, ki je študirana ženska ali postrežnica, ki ne zna kuhati ne likati!

V tej histerični tekmi za pretiranim zahtevkom je učiteljica kapitulirala. Danes je spet brez postrežnice, a k maši, vseeno ne hodi. In pobožnim ženicam sijejo obrabi od zadovoljstva, ker so — zmagale. R. Z.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NOVO MESTO
Predsedstvo

Da se zaščiti ceste pred poškodbami ali manjšimi okvarami, izdaja Okrajni ljudski odbor Novo mesto na osnovi 2. čl. 2. točke zakona o delu ljudskih odborov, okrajev, mest, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov ter na podlagi 30. in 33. člena razdelka 3. točke 8. Splošnega zakona o ljudskih odborih

o zaščiti cest. odlok

1. člen

Ceste in javne poti spadajo k splošnemu ljudskemu premoženju, ki ga je treba ohraniti v dobrem stanju in čuvati pred poškodbami. V kolikor niso v varstvo cest izdani po splošnem kazenskem zakonu ustrezni predpisi, se odreja njih zaščita po nižje navedenih določbah.

2. člen

Z denarno kaznijo do 2000 din ali s kaznijo zapora do 6 dni se kaznuje:

1. Kdor vlačil po cesti posekana debla, hlode, trame in podobno ali take predmete spušča preko cestnih rohov in s tem kvart ceto.

2. Kdor zastpa cestne jarke in propuste ali neupravičeno prekopava cesto in premešča odtok vode.

3. Kdor na cestnem pasu kosi, puli travo, pase živlino, seka ali poškoduje drevje in obira plodove.

4. Kdor izpodkopava podporne ali obložne zidove na cesti, kvart ograjo ali druge cestne objekte.

5. Kdor po cesti prevaža zemljo, kameenje in podobno z vozilom, iz katerega izgublja ta material in ga pusti ležati na vozlišču.

6. Kdor brez odobrenja postavlja po cesti ali ob cesti tračnice.

7. Kdor sklada na cestišču les, gradbeni material in pod.

8. Kdor ne počisti ceste, katero je ob oranju ponesnažil.

3. člen

Ta odlok začne veljati z dnem objave v »Dolenjskem listu«.

S. f. — s. n.!

Tajnik OLO: Perc Zvone, I. r. Predsednik OLO: Zuzelj Martin, I. r.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NOVO MESTO

Predsedstvo

Zaradi ureditve obratovalnega časa v trgovinah izdaja Okrajni ljudski odbor v Novem mestu na podlagi 2. čl. točka 2. zakona o delu ljudskih odborov, okrajev, mest, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov ter 33. čl. Splošnega zakona o ljudskih odborih na svojem rednem zasedanju dne 5. 10. 1951

o dloku

o obratovalnem času za trgovinske obratovalnice.

1. člen

Trgovine so odprte ob delavnikih od 8. do 12. ure, ter od 14. do 17. ure. V poletnih mesecih maj, junij, julij, avgust in september so trgovine odprte od 7. do 12. in od 16. do 18. ure.

NOVA POŠTNA TARIFA

bo občutno zvišala tudi opominske stroške, ki gredo v breme vseh tistih naročnikov, ki še vedno niso poravnali zaostankov neplačane naročnine do konca leta 1951. Zato ponovno prosimo vse naročnike, da takoj poravnajo zaostalo naročnino, ker jih bomo sicer ponovno opominjali, list pa jim bomo ustavili. Opominski in ostali odvetniški stroški gredo izključno v breme rednih plačnikov.

ODKRITJE SPOMINSKE PLOŠČE V SEMIČU

V Semiču bodo 4. novembra odkrili spominsko ploščo na stari klo, kjer so bili leta 1944 tečaj za voditelje Zveze komunistične mladine Jugoslavije. Ob tej priliki bo priredila tamkajšnja mladina krajšo proslavo s kulturnim programom, pri katerem bo sodelovala črnomaljska godba. Popoldne bo v Semiču zabavna prireditev s šaljivimi prizori.

Oglas

VEČJE ŠTEVILU DOBRIH ČEVJARSKIH POMOČNIKOV sprejme takoj Industrija čevljev MLO Novo mesto. Plača po uredbi. — Stanovanje za samec bi se po dogovoru eventualno dobilo tudi pri podjetju.

KUPIM MANJSI MLIN ali pa ga vzamem kjer koli v našem za več let. Prevzamem tudi morebitne užitkarje. Ponudbe na naslov: Uprava »Dolenjskega lista«, Novo mesto, pod »Mlin«.

Ko je postrežnica zašla (v delovnem času) učiteljice opate, je dobila za to delo nagrado 100 din. In ker je vestna gospodinja svojo postrežnico tudi takoj prijavila za socialno zavarovanje, je prejela naloz za plačilo 344 din zavarovalnice.

Vse to pa pobožnim ženicam ni bilo všeč in so dekletko ter njeno mater hujšale, naj pustijo službo pri učiteljici, češ da je niti k maši ne bo pustila. To pač zato, ker niti učiteljica niti njen mož ne hodita k maši. Mimogrede: niti učiteljica niti njen mož dekletko nista brnila v cerkev in je šla vsako nedeljo k maši, ker sta smatrala, da ji njene osebne svobode ne smeta krutiti.

15. oktobra pa je postrežnica dejala: »Če mi ne boste 1. novembra plačali namesto 1800 din celih 2600, bom zapustila službo.« Učiteljica je računala in računala in ko je sprevidel, da njeni dohodki takšnim pretiranim zahtevkom ne morejo služiti, je postrežnici plačala za polovico meseca oktobra dogovorjeno plačo 900 din in dekletko odslovila.

Ce izračunate izdatke, ki jih je učiteljica plačala za postrežnico za njeno 25-dnevno delo, katerega je lahko opravljala v svilenih nogavicah, boste dobili skupno vsoto 2384 din. Pristojite zraven še izdatki za hrano in stanovanje in razmišljajte, kdo je boljše odrezal: učiteljica, ki je študirana ženska ali postrežnica, ki ne zna kuhati ne likati!

V tej histerični tekmi za pretiranim zahtevkom je učiteljica kapitulirala. Danes je spet brez postrežnice, a k maši, vseeno ne hodi. In pobožnim ženicam sijejo obrabi od zadovoljstva, ker so — zmagale. R. Z.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NOVO MESTO

Predsedstvo

Da se zaščiti ceste pred poškodbami ali manjšimi okvarami, izdaja Okrajni ljudski odbor Novo mesto na osnovi 2. čl. 2. točke zakona o delu ljudskih odborov, okrajev, mest, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov ter na podlagi 30. in 33. člena razdelka 3. točke 8. Splošnega zakona o ljudskih odborih

o zaščiti cest. odlok

1. člen

Ceste in javne poti spadajo k splošnemu ljudskemu premoženju, ki ga je treba ohraniti v dobrem stanju in čuvati pred poškodbami. V kolikor niso v varstvo cest izdani po splošnem kazenskem zakonu ustrezni predpisi, se odreja njih zaščita po nižje navedenih določbah.

2. člen

Z denarno kaznijo do 2000 din ali s kaznijo zapora do 6 dni se kaznuje:

1. Kdor vlačil po cesti posekana debla, hlode, trame in podobno ali take predmete spušča preko cestnih rohov in s tem kvart ceto.

2. Kdor zastpa cestne jarke in propuste ali neupravičeno prekopava cesto in premešča odtok vode.

3. Kdor na cestnem pasu kosi, puli travo, pase živlino, seka ali poškoduje drevje in obira plodove.

4. Kdor izpodkopava podporne ali obložne zidove na cesti, kvart ograjo ali druge cestne objekte.

5. Kdor po cesti prevaža zemljo, kameenje in podobno z vozilom, iz katerega izgublja ta material in ga pusti ležati na vozlišču.

6. Kdor brez odobrenja postavlja po cesti ali ob cesti tračnice.

7. Kdor sklada na cestišču les, gradbeni material in pod.

8. Kdor ne počisti ceste, katero je ob oranju ponesnažil.

3. člen

Ta odlok začne veljati z dnem objave v »Dolenjskem listu«.

S. f. — s. n.!

Tajnik OLO: Perc Zvone, I. r. Predsednik OLO: Zuzelj Martin, I. r.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NOVO MESTO

Predsedstvo

Zaradi ureditve obratovalnega časa v trgovinah izdaja Okrajni ljudski odbor v Novem mestu na podlagi 2. čl. točka 2. zakona o delu ljudskih odborov, okrajev, mest, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov ter 33. čl. Splošnega zakona o ljudskih odborih na svojem rednem zasedanju dne 5. 10. 1951

o dloku

o obratovalnem času za trgovinske obratovalnice.

1. člen

Trgovine so odprte ob delavnikih od 8. do 12. ure, ter od 14. do 17. ure. V poletnih mesecih maj, junij, julij, avgust in september so trgovine odprte od 7. do 12. in od 16. do 18. ure.

2. člen

Z denarno kaznijo do 2000 din ali s kaznijo zapora do 6 dni se kaznuje:

1. Kdor vlačil po cesti posekana debla, hlode, trame in podobno ali take predmete spušča preko cestnih rohov in s tem kvart ceto.

2. Kdor zastpa cestne jarke in propuste ali neupravičeno prekopava cesto in premešča odtok vode.

3. Kdor na cestnem pasu kosi, puli travo, pase živlino, seka ali poškoduje drevje in obira plodove.

4. Kdor izpodkopava podporne ali obložne zidove na cesti, kvart ograjo ali druge cestne objekte.

5. Kdor po cesti prevaža zemljo, kameenje in podobno z vozilom, iz katerega izgublja ta material in ga pusti ležati na vozlišču.

6. Kdor brez odobrenja postavlja po cesti ali ob cesti tračnice.

7. Kdor sklada na cestišču les, gradbeni material in pod.

8. Kdor ne počisti ceste, katero je ob oranju ponesnažil.

3. člen

Ta odlok začne veljati z dnem objave v »Dolenjskem listu«.

S. f. — s. n.!

Tajnik OLO: Perc Zvone, I. r. Predsednik OLO: Zuzelj Martin, I. r.

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR NOVO MESTO

Predsedstvo

Zaradi ureditve obratovalnega časa v trgovinah izdaja Okrajni ljudski odbor v Novem mestu na podlagi 2. čl. točka 2. zakona o delu ljudskih odborov, okrajev, mest, ki so izločena iz okraja in mestnih rajonov ter 33. čl. Splošnega zakona o ljudskih odborih na svojem rednem zasedanju dne 5. 10. 1951

o dloku

o obratovalnem času za trgovinske obratovalnice.

1. člen

Trgovine so odprte ob delavnikih od 8. do 12. ure, ter od 14. do 17. ure. V poletnih mesecih maj, junij, julij, avgust in september so trgovine odprte od 7. do 12. in

S srčno krvjo so zalivali belokranjski junaki rožo svobode

Proti koncu oktobra 1941 se je prva partizanska četa, ki je takrat taborila pri Kozlovi vodi nad Tančjo goro, pripravljala na prvo večjo akcijo. Ob viharnem vremenu so med hribov za taboriščem odmevali ostri strelji. Mladi fantje partizani so se urili v streljanju. Prva večja akcija na Dolenjskem, pri kateri naj bi sodelovale vse takratne partizanske edince, je bila predvidena na zgodovinskem Krškem polju.

IZ BELE KRAJINE NA KRŠKO POLJE

Belokranjska četa se je 28. oktobra 1941 odpravila na pot. Pod vodstvom Lojzeta Fabjana je šla čez Tančjo goro, Dobljice, Stražni vrh, Tušev dol in Rodine pri belem dnevu z razvito zastavo, čeprav so bili v Črnomlju Italijani, kakor tudi na Otovškem mostu. Popoldne istega dne je bila četa že na Smuki pri Semicu, kjer je bila javka za vse ostale skupine, ki so se imele pridružiti belokranjski četi. Tu se je pridružila tudi Semska četa. Partizani so se na tem kraju zadržali eno noč in en dan. Ves čas je snežilo in ko so drugi dan okrog 4. ure popoldne zapuščali Smuko, so v meteu gazili sneg do kolen. Dobro pol ure po odhodu čete so se na Smuki že

dali, tako da so komaj rinili naprej. Pod večer so prišli iz hoste med Radoho in Lazami. Na smrt utrujene in izčrpane borce je vabila vas s toploto in počitkom. Sklenili so, da prenočijo v Gor. Lazah ter naslednjega dne nadaljujejo pot.

Predno so se spustili v vas, so tjakaj poslali patruljo, če morda niso v vasi Italijani. Ko so ugotovili, da Italijanov vasi ni, so krenili med hiše. Ob njihovem prihodu sta bila pri Plutu dva delavca iz Radoha, ki sta kmalu odšla. Po večerji so legli. Polovico čete je počivala pri kmetu Plutu na hlevu, druga polovica pa pri kmetu Šoberju v hiši.

IZDAJALCA NA DELU...

Italijani so bili takrat že na Radohi, kamor so najbrž sledili četi vse do Cermonjic. Kaže, da so imeli Italijani namen prenočiti na Radohi in naslednjega dne nadaljevati akcijo. Delavca, ki sta prišla na Radoho, pa sta izdala partizane Italijanom in jih okrog 9. ure zvečer pripeljala na Gor. Laze.

Utrujena četa je počivala komaj kakih 10 minut, na kar je vrglo borce po konci divje streljanje iz strojnica, pušk ter eksplozivne bomb Italijani so obko-

Partizanski stražar

bijali so se v smeri Pribišja in Semske gore. Od čete, ki je štela 30 mož, se jih je prebilo le 9. Na Lazah jih je ostalo 18, na Uršnih selih so še isto noč ujele partizane Cerjanca in ga na mestu ustrelili, v Pribišju pa partizana Miheliča, ki so ga po strašnem mučenju ustrelili meseca decembra v Ljubljani. Predel se je le Korelec, ki je postal izdajalec.

Italijanske edince, ki so šteli kakih 1000 vojakov, so še tri dni ostale na Gornjih Lazah te iskale partizane. Pomagali so jim Kočevarji iz Dol. Laz, ki so mrtve partizane vlačili skupaj, privezane za vozove ter jih izmalčili tako, da jih Šober ni več poznal. Gospodarja Pluta je že med borbo Italijan prebodel z bajonetom, ker se je uprl, ko so zahtevali, da bi metal partizane s hleva. Tudi Šobarjevem so vse uničili. Iz Šobarjeve družine sta pozneje dve hčerki padli kot partizanki v Cankarjevi brigadi.

Tudi Italijani so imeli okrog 30 mrtvih, ker so partizanske kroglice zadele v gruče. Ze po noči so jih odpeljali na Uršna sela. Preživeli partizani so se prebili na Semsko goro in se vrnili v stoto postojanko pri Kozlovi vodi. Ze po nekaj dneh pa so jih tudi napadli Italijani, katere je pripeljal izdajalec Korelec.

Tragedija na Lazah je globoko odjeknila v srcih belokranjskega ljudstva. Mogočen srd je vzplamtel v novih boricah, ki so se čedalje večjemu številu začeli zapuščati domove in odhajati v evobodne gozdove, ljudstvu v pomoč.

Spominska plošča, ki so jo belokranjski borci te dni vzdicali na Lazah, je po desetih letih tragedije prve Belokranjske čete tudi zunanji vidni znak naše večne hvalečnosti padlim junakom. Med nami živijo in vedno bodo ostali med nami — naši prvi borci z Laz, ki so pržgali partizanske ognje v letu 1941. Visoko je vzplamtel njihov kres; živ je in bo ostal živ v ljudstvu, ki zvesto izpolnjuje oporoko padlih herojev.

Kako je s šolstvom v kočevskem okraju

V okraju Kočevje je 25 osnovnih šol, 4 nižje gimnazije (Ribnica, Loški potok, Sodražica, Fara) in višje gimnazija v Kočevju, šola učencev v župništvu v Kočevju ter dvoletna živinorejska šola v Kočevju. Šolstvo na Kočevskem se mora boriti z mnogimi težavami, zlasti še zato, ker marsikje nimajo šolskega postopja in je pouk zato raztresen po privatnih hišah. Niso še obnovljena ali na novo zgrajena vsa šolska poslopja, ki so bila v vojni uničena, in bo treba še mnogo dela in denarnih sredstev, da bodo vsi spet prišli do svojih šol. Skoro je že dograjeno novo šolsko poslopje v Pa; pežih ob Kolpi, vendar pa delo zadnje čase stoji, ker ni denarnih sredstev.

Novo šolsko poslopje so zgradili v Oslinici, ki pa še ni dokončno urejeno. Šolo so obnovili v Bostljihi loki. V Ribnici so po vojni popravili in uredili vse šole, v gimnaziji pa bo potrebno urediti še spodnje prostore. V Koprivniku šola še ni obnovljena ter se je sedaj zavzelo državno posvetstvo, da bo pomagalo pri njeni obnovi. V Starem logu so bivše šolsko poslopje adaptirali v gospodarsko poslopje, otroci pa morajo hoditi v šolo v dve uri oddaljeni Polom. Skrajni čas je tudi, da zgradijo novo šolsko poslopje v Dolenji vasi, kjer je pouk še vedno raztresen po privatnih hišah, kar zelo

Staroslovenska grobišča v Črnomlju

Dnevni tisk je pred dnevi poročal, da so pri razširjanju ceste skozi Črnomelj naleleti na ostanke starih grobišč. Po zaslugi tovarišice Angele Kvasove, uslužbenke okrajnega ljudskega odbora v Črnomlju, smo o tem obvestili vodstvo Dolenjskega muzeja v Novem mestu, to pa Narodni muzej v Ljubljani. Objavljamo članek tovariša Vinka Šribarja, namučena arheološko-prahistoričnega oddelka Narodnega muzeja, ki vodi topografska dela pri posnemaju arheološkega terena v Črnomlju in se rad odzval prošnji, da seznanimo bralce o važnem odkritju staroslovenskega grobišča v Beli Krajini.

Poročali so že iz Črnomlja, da je pri poglobljanju glavne ulice v Črnomlju pred cerkvijo buldožer priril na dan več človeških kosti in razni kovinski ženski nakit. Kasneje izvršena raziskovanja s strani ljubljanskega Narodnega muzeja so dognala naslednje: med okostnjaki, ki jih je buldožer izkopal in drugimi, kasneje izkopanimi, razlikujemo tiste, ki so bili zakopani v plasti humusa v globini 30—35 cm, in druge, v plasti ilovice 60—70 cm pod površino zemlje. Okostnjaki v ilovici so imeli v večini primerov zraven tudi nakit, medtem ko so okostnjaki v vrhnji plasti brez vsakih okraskov. Gornji mrtvici so pokopani v smeri severozahod-jugovzhod z zelo majhnim odklonom črte vzhod-zahod; dolnji pa severovzhod-jugozahod z močnim odklonom od črte vzhod-zahod. Okostnjak v gornji plasti, izkopan na vogalu pred šolo, ima prekritizane roke, pri dolnjih pa opazamo oglje, posebno med nožnimi kostmi. Kake posebne antropološke razlike med enim in drugim mrtvici ni. Razen navedenih predmetov ni nobenih značilnosti pogrebne kulture. Pod kostmi v grobu na cesti med cerkvijo in med poslopjem komiteja so bili ostanke predzgodovinske keramike (hallstatiske) in žgane kosti.

Da bi dobili jasnejšo sliko, je treba pogledati v preteklost Črnomlja. Prezbiteri cerkve sv. Petra je nastal v prvi

polovici 13. stoletja. Okrog cerkve se je takoj formiralo pokopališče, ki je bilo v uporabi do začetka 19. stoletja. Med tem časom je bilo pokopališče večkrat prekapano in kosti preseneke k cerkvi sv. Duha. V ta čas segajo tudi grobovi iz vrhnje plasti, to je tisti do 35 cm globine. Odkod pa grobovi v nižji plasti? Na to vprašanje naj odgovore najdemo predmeti in pogrebna kultura.

Obsenčnik iz bronastosti iz obročka, dveh zvončkov in vezi za spenjanje. Premer žice obročka je 1,5 mm. Zvončka sta z odprtina obrnjena drug proti drugemu. Premer zvončka na obročku je 6 m. Obsenčnik je po izdelavi tipičen primer staroslovenske belobrdске kulture. Vsi ostali obsenčni obeski so skoraj iste izdelave in torej tudi pripadajo isti kulturi. Izjemo dela križasti obsenčni obesek, ki pripada keltski staroslovenski kulturi.

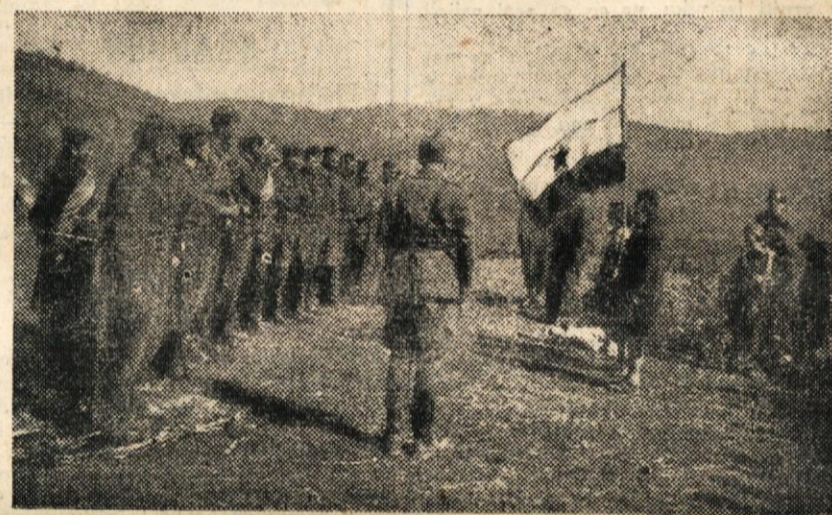
Razen bronastih predmetov je bilo tudi nekaj srebrnih; teh je bilo največ v grobovih pred cerkvijo. Razen več srebrnih ploščic, za katere še ni ugotovljeno, h kakšnemu predmetu pripadajo, so našli tudi prstan iz legure srebra, ki spada do izdelavi v že omenjeno belobrdsko staroslovensko kulturo.

Vsa pogrebna kultura in najdeni predmeti pričajo torej o starih Slovanih belobrdске kulture, ki so že pod vplivom Keltske (po dr. Jožetu Kastelicu). Po vsej verjetnosti spada grobišče v 9. in 10. stoletje.

Ostanke predzgodovinske žare pod staroslovenskim grobom med cerkvijo in poslopjem komiteja pa nam dajo pravico domnevati, da je na istem mestu bilo hallstatisko grobišče.

Z ozirom na to, da je do sedaj to edino staroslovensko najdišče na Dolenjskem in klasične primer arheološkega terena, zasluži sedanje in bodoče izkopavanje vso znanstveno pažnjo.

Vinko Šribar

Mladinke izročajo zastavo partizanski četi

Partizani na pohodu

pojavi Italijani, ker so zvedeli, da se tam zbirajo partizani. Vleed hudega snežnega meteža, ki je sproti zavejal gazi, niso našli poti za partizani in so se brez uspeha vrnili v Semic.

Z RAZVITO ZASTAVO MIMO OKUPATORJEVIH POSTOJANK

Četa je prišla do večera na Gornje Laze, kjer je prenočila pri kmetu Šoberju in Plutu. 30. oktobra zgodaj so partizani krenili skoraj po meter visokem snegu skozi Radoho na Podgrad. Vodil jih je Jože Košir, ki jim je bil iz Novega mesta dodeljen za vodnika. Nad Stopičami so zavili na cesto, po kateri so šli kar pri belem dnevu z razvito zastavo v čaču, ko so ljudje hiteli od maše. V sosedni vasi so zvedeli, da so jih višje na cesti v zasedi čakali karabinjerji, ki pa so se umaknili in sporočili novico o partizanskem pohodu v Novo mesto.

1. novembra je četa krenila proti Krki, katero je dosegla pri gradu Otočcu. Tu so hoteli prekorčiti Krko po lepem lesenem mostu, kakor je bilo dogovorjeno; most pa je bil porušen in v gradu italijanska zaseda. Komandir je z nekaj fanti iskal čoln za prevoz čete, toda zaman. Šest ur so čakali na vodnika, ki je odšel v Novo mesto, da bi omogočil prehod na kak drug način. Po daljšem posvetovanju se je četa zednila za vrnitev, od koder so prišli.

V SNEGU IN METEU SPET NA TEŽKO POT

Znova je belokranjska četa gazila sneg, to pot iz previdnosti po drugi poti. Minevala je noč brez spanja. Vsi utrujeni in premočeni, so se partizani 2. novembra približali vasi Cermonjice pod Težko vodo. V vas so poslali patruljo, da bi dobila nekaj hrane. Kakor hitro pa se je patrulja odpravila, je nalezla na karabinjerje in se z njimi spopadla. Karabinjerji so pobegnili, četa pa je morala znova na pot brez vsake hrane in odmor. Med potjo so se borci od slabosti in napora večkrat sese-

lili Plutovo hišo in gospodarsko poslopje, kjer so na hlevu spali partizani. Skupina partizanov pri Šoberju je bila v trenutku zunaj in odgovorila na napad. Boj je divjal pri polni luni na razdaljo nekaj metrov. Kmalu so Italijani zažgali Plutu hlev in skedenj, da je bilo svetlo

Franc Košir, eden izmed preživelih partizanov belokranjske čete, sedaj predsednik OLO Črnomelj

kakor podnevi. Takrat so z vso silo udarili na skupino partizanov pri Šoberjevi hiši.

1000 FAŠISTOV PROTI 30 PARTIZANOM

Fantje v gorečem Plutovem hlevu so poskušali z bombami. Ko so skakali iz ognja, so bili drug za drugim prerežani. Vsi, ki so spali v tej stavbi, so padli. Partizanska skupina pri Šoberju se je po skoraj enournem boju začela umikati po visokem snegu, obdana povsed z obročem. Ročna strojnica, ki so jo imeli s seboj, je bila neuporabna, ker je mitraljezec izgubil nenasledljiv del. Ostale so jim le puške in bombe. Pre-

V Metliki je zaživel BELOKRANJSKI MUZEJ

JOZE DULAR

Tako se je začelo. Ta je prinesel čutar, oni pisanič, tretji je obljubil sliko na steklo, četrty kolovrat. Metliško Društvo mojstrov je mlademu muzeju izročilo v varstvo pomočniško zastavo in chevsko skrinjaco s pečatniki, hranilčkom, usnjenim mačkom za denar in dragocenimi listinami. Miza sta se napolnili, treba si je bilo izposoditi še tretjo, toda tudi ta je bila kmalu polna. In ker ni bilo miz in polic, so predmeti romali na tla.

Novo snujoči se muzej je bil v letu 1949 na okraju v Črnomlju deležen le skromne denarne podpore (20.000 din), s katero je bilo kupljenega nekaj metrov trdega in mehkega lesa in so bili poravnani najnujnejši izdatki. Se isto leto je pripravljajni odbor na notranjem odseku pri okraju vložil društvena pravila, ki so bila 3. novembra potrjena, naka je bil 10. novembra 1949 sklican ustanovni občni zbor in izvoljen prvi odbor. Društvo je predsedoval prof. Jože Dular, podpredsednik je bil književnik Lojze Zupanc, tajnica Albina Možina in blagajnik Gabriel Zemlja, oba člana učiteljskega zbora tukajšnje gimnazije, medtem ko so bili odborniki metliški meščani Ivan Drobnič st., Božidar Flajšman in Jože Prus.

Novi odbor se je še resneje lotil

dela. Treba je bilo nabaviti vsaj nekaj opreme, tako vitrine, razstavne mize in viseče omare. Težava pa je bila z mizarji kot z denarjem, saj je 30.000 din, kolikor jih je bilo na okraju za l. 1950 določenih za Belokranjski muzej, zadostovalo komaj za dva ali tri skromne kose razstavne opreme. Tako se je odbor v tem letu omejil v glavnem na zbiranje predmetov, vzdavilo je omenjenih nagrobnikov in na ureditev lapidarija. Hkrati je kupil tudi nekaj stekla.

25. februarja 1950 je umrl društveni ustanovni član, književnik Engelbert Gangel in Muzejsko društvo je v dogovoru z Zavodom za varstvo spomenikov v Ljubljani zaščitilo v njegovi rojstni hiši dve sobi in ju naslednje leto ob prvi obletnici pesnikove smrti preuredilo in odprlo javnosti kot Gaglov muzej.

V decembru 1950 je bil drugi občni zbor, na katerem je bil z malimi spremembami izvoljen stari odbor, ki je sklenil, naj se prve zbirke Belokranjskega muzeja odpro 27. aprila 1951, v proslavo 10. obletnice ustanovitve Osvobodilne fronte. Zato se je odbor takoj dogovoril s tovarno učil v Črnomlju, ki mu je obljubila, da bo do

konca marca v nadurah izdelala nekaj najpotrebnejše opreme (4 vitrine, 4 razstavne mize in 8 visečih omaric). Zal je bila tudi za leto 1951 denarna postavka določena na okraju za Belokranjski muzej, zelo nizka, saj je bilo zanj na razpolago le 60.000 dinarjev.

Novo težavo so spet bile, kje naj bodo te prve razstavne zbirke nameščene. Grad je bil še vedno zaseden in čeprav se je metliški mestni odbor mnogo trudil, mu ni uspelo dobiti primeren prostorov. Tako je bilo treba muzej urediti v obeh dosegljivih sobah v prostiji in še v dovolj prostorni sobi v prvem nadstropju mestne hiše, ki jo je MLO Metlika odstopil za ureditev oddelka narodnoosvobodilne borbe.

Ker se je tovarna učil z nabavo razstavne opreme nekoliko zakasnila, je bila otvoritev muzeja preložena na 1. maj 1951. Odboru je bilo za ureditev zbirke na razpolago le nekaj dni, zato mu je prišel iz Ljubljane pomagat ravnatelj v pok. tov. Božo Račič, ki je s sodelovanjem odbornikov v tem pičlo odmerjenem času zbirke prav zoderljivo uredil. Zaradi tesno odmerjenega prostora seveda ni moglo vse priti do pravega izraza, kot bi to bilo potrebno. Marsikje predmeti niso zadržali, toda storjeno je bilo, kar je bilo v danih razmerah možno storiti.

Tako so bile letos 1. maja prve zbirke Belokranjskega muzeja pripravljene, da sprejmejo obiskovalce. Vse je bilo domače, prrsično, bolj slučajna razstava kot pa znanstveni in sistematični prikaz zemlje in življenja ljudi v deželni med Kolpo in Gorjanci. Skromno je bilo, skoraj preveč začetniško in neobgledno, a vendar dovolj močno, da je v ljudeh zbudilo prijetno zavest, da stoji ob rojstvu Belokranjskega muzeja, ki ima vse pogoje, da se bo s skupnimi napori razvil v pomembno kulturno ustanovo na tem najjužnejšem delu slovenske zemlje.

Tako so obiskovalci z nekako po- božnostjo in pritaženim začudenjem hodili mimo kučarskih prazgodovinskih izkopanih, si ogledovali bronasto in železno orodje in nakit, fragmente okrašenih lončenih posod, se čudili kotu, kjer je bilo razstavljeno metliško chevstvo in najstarejše slovenske chevske listine, ki segajo prav v čas slovenskih reformatorjev. Tu je razstavljena tudi lesena skrinjica Bratovščine rešnjega Telesa s svojimi bratovskimi knjigami, nadalje železna, umetno kovana skrinja na osem zapahov, ki je bila nekoč last metliškega graščaka Zaviška, paradni meč nekdanjega okrskrnika nemške viteške komende, legijski meč slovenskih visokošolcev in drugo. Tam spet visi velik metliški grb z dvema krokarjema na mestnem obzidju, kot znamenjema čuječnosti

pred nekdanj pogostimi napadi Turkov. Tu so tudi podobe belokranjskih gradov, puške prednjače, listice za vklepanje, boben metliškega mestnega boharja, razne svetilke in drugo. Ob steni stoji kipi iz cerkvice sv. Martina, pod steklom pa so razstavljene knjige in tiskil belokranjskih kulturnih delavcev, rokopisi književnikov, uredniški kovci, etnografij. Tu je tudi edini ohranjeni rokopis Friderika Barage, ki je služboval kot kaplan v Metliki, in ob njem njegova prva izdaja Dušne pašje. Zraven je razstavljen Navratilov mladinski časopis Vedež iz l. 1848 in njegov rokopis, nadalje rokopisi obeh Ganglov, Zupancita, Saslja, Barleta, Antona Medveda, ki je bil kaplan v Semicu in Črnomlju, in drugih. Tu je dokaj obširna zapuščina podobarske in slikarske delavnice metliških delavcev, očeta Jerneja in njegovih treh sinov. Tu so tudi skice, fragmenti in kipi Metličana Alojzija Gangla, stvaritelja ljubljanskega Vodnikovega in Valvasorjevega spomenika ter Drame, Tragedije in Genija na ljubljanski operi.

Vsepopoved je še posejano drugih bolj ali manj zanimivih predmetov. Tako se je v kotu za vrati znašel celo zametek bodočega prirodoslovnega oddelka, kjer stoji med pticami, živalski-mi lobanjami in drugim veja k volkulja, ki so jo letošnjo zimo uplenili metliški lovci.

(Nadaljevanje sledi)